

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Valentové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy, Ph.D. a JUDr. Lenky Matyášové, Ph.D. v právní věci žalobce: **Občanské sdružení Vulpes Polar**, se sídlem Malá Skála 382, zast. Mgr. Filipem Macháčkem, advokátem se sídlem Přemyslovská 28, Praha 3, proti žalovanému: **Krajský úřad Jihočeského kraje**, se sídlem U Zimního stadionu 2, České Budějovice, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 8. 2011, č. j. 10 A 19/2011 - 104,

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Odůvodnění:

Žalobce podal u Krajského soudu v Českých Budějovicích žalobu proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 1. 2011, č. j. OREG 1623/2011/luka, jímž žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Městského úřadu Rudolfov, odboru výstavby a správy majetku města, ze dne 29. 1. 2010, č. j. MěÚ/0329/2010/Do, kterým byla k žádosti společnosti SOLAR PROJEKT LIBNÍČ s.r.o. povolena stavba „FVE - fotovoltaická elektrárna velikosti 3,0 MWp, dva objekty trafostanice a oplocení“ na pozemku parc. č. 473/39, 473/41 a 473/1 v k. ú. Libníč, jako stavba dočasná na dobu 30 let od nabytí právní moci rozhodnutí, včetně technické a biologické rekultivace.

Krajský soud v Českých Budějovicích žalobu rozsudkem ze dne 30. 5. 2011, č. j. 10 A 19/2011 - 61, zamítl.

Dne 11. 7. 2011 žalobce podal proti rozsudku krajského soudu kasační stížnost. Samostatným podáním, jež bylo krajskému soudu doručeno dne 26. 7. 2011, žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s.

V žádosti o osvobození od soudních poplatků žalobce poukázal především na to, že je neziskovým občanským sdružením, jež nedisponuje žádným majetkem a neprovozuje žádnou výdělečnou činnost (což žalobce následně doložil vyplněným formulářem o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, přičemž zároveň odkázal na příslušné výroční zprávy zveřejněné na svých internetových stránkách); veškerou činnost žalobce při ochraně životního prostředí a přírody a krajiny provádějí jeho členové dobrovolně bez nároku na finanční odměnu a bez finančních výdajů. V této souvislosti žalobce dále uvedl, že náklady na jeho činnost se sestávají především z poštovného, které hradí členové sdružení z osobních prostředků, stejně jako náklady na tisk písemností. Komunikace probíhá povětšinou elektronicky prostřednictvím bezplatného serveru, kam se žalobce připojuje z univerzitních knihoven nebo jiných veřejných míst s připojením k internetu. Konečně žalobce podotkl, že v projednávaném případě se finančně vyčerpal úhradou soudního poplatku za řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného. Smyslem právní úpravy poplatkové povinnosti spojené s podáváním návrhů na zahájení soudního řízení je dle názoru žalobce mimo jiné také určité snížení finanční zátěže státu spojené s fungováním soustavy soudů. Jak ovšem zdůraznil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 6. 2009, č. j. 1 As 23/2009 - 86, tato právní úprava nemůže vést k tomu, aby účastníkům byl v určitých případech odepřen nebo podstatně ztížen přístup k soudu, který je jedním ze základních práv a je zaručen v čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

Usnesením ze dne 17. 8. 2011, č. j. 10 A 19/2011 - 104, krajský soud žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků zamítl, přičemž odkázal na názor rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ve věci poplatkové povinnosti občanských sdružení, resp. právnických osob, vyjádřený v usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, publikovaném pod č. 2099/2010 Sb. NSS. Podle zmíněného právního názoru bude zpravidla na místě právnické osobě na základě soudního uvážení odepřít dobrodiní osvobození od soudních poplatků, bude-li model jejího fungování založený vědomě na tom, že určitý typ nákladů, s jejichž vynakládáním vzhledem k povaze své činnosti musí zásadně počítat, eliminuje tím, že své poměry nastaví takovým způsobem, že dlouhodobě setrvává bez dostatečných finančních prostředků.

Krajský soud dále poukázal na to, že žalobce je občanským sdružením, jehož hlavním cílem a předmětem činnosti je ochrana přírody a krajiny. Žalobce by tedy měl být připraven na aktivity s předmětem své činnosti související, včetně účasti v případných správních a soudních řízeních. Dle krajského soudu je tedy s ohledem na uvedené závěry rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu na místě po žalobci požadovat, aby si materiální prostředky na svoji činnost v nezbytném rozsahu zajistil sám. Žalobce nemůže vlastní odpovědnost za nedostatek finančních prostředků jako zdrojů pro vlastní činnost přenášet na stát. Pokud naopak žalobce rezignuje na zajišťování alespoň základních prostředků na svoji činnost a předpokládá, že jeho náklady ponese stát, není takový požadavek legitimní a rozhodně nenalézá oporu v § 36 odst. 3 s. ř. s. Toto ustanovení, jak krajský soud zdůraznil, nelze mechanicky aplikovat za všech okolností, neboť upravuje

toliko výjimku z pravidla. Přiznání požadovaného osvobození od soudních poplatků žalobci by naopak mohlo být z pohledu jiných osob dovolávajících se často důvodně soudní ochrany porušením rovnosti a bylo by pro žalobce nepřiměřeně komfortní.

Pro úplnost krajský soud uvedl, že důvodnost žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků nemůže být založena jen na tom, že jeho činnost zajišťují členové sdružení dobrovolně a bez nároku na finanční odměnu nebo že předmětem jeho činnosti je v zájmu veřejnosti chránit životní prostředí.

Žalobce (stěžovatel) podal proti usnesení krajského soudu kasační stížnost, již opírá o důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s., neboť namítá nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, a dále namítá nepřezkoumatelnost spočívající v nedostatku důvodů rozhodnutí krajského soudu.

Podle stěžovatele jsou úvahy krajského soudu obsažené v napadeném usnesení velmi obecné, a proto je napadené usnesení v prvé řadě nepřezkoumatelné. Stěžovatel podotýká, že krajský soud se v daném případě vůbec nezabýval prokázáním nebo osvědčením splnění předpokladů pro přiznání osvobození od soudních poplatků, tj. řádně nepřezkoumal majetkové poměry stěžovatele.

Pokud krajský soud argumentoval usnesením rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, pak musí stěžovatel zdůraznit, že není pravdou, že dlouhodobě setrvává bez dostatečných finančních prostředků nezbytných k zajištění své činnosti. Stěžovatel naopak v předcházejícím řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného příslušný soudní poplatek zaplatil. Momentální tíživá finanční situace stěžovatele ovšem další hrazení soudních poplatků neumožňuje. Pravdivé tedy není ani tvrzení, že je to stát, k jehož tíži stěžovatel klade náklady na svou činnost. Stěžovatel, jak již uvedl dříve, hradí z vlastních prostředků řadu nákladů souvisejících s činností sdružení. V uplynulém období byl navíc stěžovatel nucen podat další dvě žaloby, z toho jednu úspěšnou, a jde tedy o náhlou změnu finanční náročnosti chodu sdružení, které je financováno výhradně z vlastních zdrojů, s cílem udržet si naprostou nezávislost a samostatnost. Stěžovatel v této souvislosti podotýká, že členové sdružení získávají finance formou brigád a sezónních prací; nelze tedy říci, že by stěžovatel zůstával systematicky bez prostředků.

Výše popsanou nezákonnou interpretací příslušných ustanovení zasáhl krajský soud do základních práv stěžovatele, a to konkrétně do práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 2 Listiny, a dále svým postupem soud porušil zásadu rovnosti. Zde stěžovatel odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 3. 9. 1998, sp. zn. IV. ÚS 13/98 (rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na http://nalus.usoud.cz), který konstatuje, že zásada rovnosti stran je stěžejní zásadou spravedlivého procesu. Stěžovatel rovněž poukázal na nález Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. IV. ÚS 289/03, a namítal rozpor napadeného usnesení s uvedenou judikaturou.

Pokud krajský soud argumentuje tím, že stěžovatel zneužil práva upraveného v § 36 odst. 3 s. ř. s., poukazuje stěžovatel na konkrétní skutkové okolnosti dané věci, kdy dle jeho názoru existuje veřejný zájem na tom, aby žalobou napadené rozhodnutí bylo soudem

přezkoumáno. V této souvislosti stěžovatel uvádí, že v řízení, v němž bylo vydáno příslušné stavební povolení, bylo od počátku postupováno nezákonně, v důsledku čehož byla věc oznámena k vyšetření Policii ČR.

Stěžovatel se konečně domáhá také osvobození od soudních poplatků podle § 11 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění účinném do 31. 8. 2011 (dále jen „zákon o soudních poplatcích"), jelikož se domáhá náhrady škody způsobené výkonem veřejné moci tím, že mu bylo protiprávně znemožněno účastnit se povolovacího procesu stavby.

Nejvyšší správní soud předně konstatuje, že nevyzýval stěžovatele k uhrazení soudního poplatku za nyní posuzovanou kasační stížnost. Opětovné trvání na uhrazení poplatku pro toto řízení by totiž znamenalo další řetězení téhož problému, který je předmětem původního řízení. Z logiky věci by se trvání na úhradě nejevilo smysluplným a ani by nesvědčilo hospodárnosti a rychlosti celého řízení. Zároveň by vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti. K této otázce odkazuje zdejší soud na svou ustálenou judikaturu, především na rozsudek ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, nebo rozsudek ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41 (všechna zde cit. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz). Jakýkoliv jiný přístup by byl bezúčelný, formalistický, v rozporu se zásadou procesní ekonomie a nemohl by vést k ochraně práv stěžovatele.

Nejvyšší správní soud dále přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Ustanovení § 36 odst. 3, věta první s. ř. s. stanoví, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků.

Lze jistě souhlasit se stěžovatelem, že ke každé žádosti o osvobození od soudních poplatků je nutno přistupovat individuálně a soud je povinen poměřovat všechna relevantní kritéria stanovená v § 36 odst. 3 s. ř. s. Individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích.

Jak v kasační stížností napadeném usnesení správně poukázal krajský soud, výklad citovaného ustanovení, ve vztahu k případům, kdy o osvobození od soudních poplatků žádají neziskové právnické osoby, byl podán v usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, publikovaném pod č. 2099/2010 Sb. NSS, podle kterého *„[p]ři posuzování podmínek pro osvobození od soudních poplatků soud podle § 36 odst. 3 věty první s. ř. s. zkoumá, zda právnická osoba má dostatečné prostředky.*

Pokud právnická osoba vědomě uspořádá svoji činnost tak, aby dlouhodobě setrvávala bez dostatečných finančních prostředků, ačkoliv jejich vynakládání v souvislosti s vykonávanou činností je obvyklé a nezbytné, nelze takovou právnickou osobu zpravidla osvobodit od soudního poplatku ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s.".

Podle citovaného usnesení rozšířeného senátu je tedy soud i u právnické osoby při posuzování podmínek podle § 36 odst. 3 s. ř. s. a jejích majetkových poměrů oprávněn zkoumat zásadně toliko, zda právnická osoba má dostatečné prostředky, anebo nikoli. Důkazní břemeno k prokázání nedostatku prostředků přitom nese účastník řízení. Na druhou stranu, součástí zkoumání toho, zda právnická osoba disponuje dostatečnými prostředky, musí být i prověření, zda právnická osoba ve skutečnosti nedostatek finančních prostředků nepředstírá. Podle rozšířeného senátu „*[i]ndicií takového předstírání právě vzhledem k odlišnostem podstaty právnických osob od osob fyzických zpravidla bude dlouhodobější fungování právnické osoby bez přiměřeného formálního majetkového zázemí. Jestliže právnická osoba dlouhodoběji funguje v souladu s účelem (cílem), pro který byla založena či který je předmětem její činnosti, aniž by ovšem byla schopna takové fungování zabezpečit ze zdrojů, které má sama právně k dispozici, je to indicií, že ve skutečnosti ekonomické zázemí takové osoby tvoří lidé podílející se přímo či nepřímo, zjevně či skrytě na její činnosti. Takové dlouhodobé fungování tedy naznačuje, že skutečné ekonomické možnosti dané právnické osoby jsou větší než rozsah majetku, který jí (formálně) právně patří, a že ve skutečnosti netrpí nedostatkem prostředků, neboť žádná právnická osoba nemůže jako skutečně samostatná entita dlouhodobě existovat bez dostatečného majetkového zázemí pokrývajícího náklady na její činnost*".

V případě, že v řízení vyjdou najevo takové indicie, je pak podle citovaného usnesení na právnické osobě, aby prokázala, že fakticky nedisponuje prostředky formálně vlastněnými někým jiným, zejména pak fyzickými osobami podílejícími se na její činnosti či jinými právnickými nebo fyzickými osobami, s nimiž ji pojí faktické vztahy. Jelikož nelze po nikom požadovat prokázání negativní skutečnosti, bude na právnické osobě, aby podrobně osvětlila veškeré relevantní aspekty své činnosti a popsala, z čeho jsou financovány a jak vysoké faktické náklady vyžadují.

Z daného usnesení dále vyplývá: „*I kdyby právnická osoba unesla výše popsané důkazní břemeno, bude zpravidla na místě odepřít jí na základě soudního uvážení dobrodiní osvobození od soudních poplatků, bude-li model jejího fungování založený vědomě na tom, že určitý typ obvyklých nákladů na svoji činnost, s jejichž vynakládáním vzhledem k povaze této činnosti musí zásadně počítat, eliminuje tím, že své poměry (tedy způsob vyřizování činností a financování potřeb) nastaví tak, aby delší dobu setrvávala ve stavu bez dostatečných prostředků. Přesně taková situace by nastala u občanského sdružení zabývajícího se účastí ve správních a soudních řízeních zejména v oblasti ochrany životního prostředí či kulturních nebo urbanistických hodnot, které by administrativní a odbornou agendu s tím spojenou zajišťovalo prací svých členů či příznivců anebo účelově vázanými příspěvky (granty apod.) nepoužitelnými na úhradu soudních či správních poplatků, avšak spoléhalo na to, že vzhledem k nedostatku majetku bude vždy od těchto poplatků osvobozováno. Nutno si totiž uvědomit, že § 36 odst. 3 s. ř. s. stanoví výjimku z pravidla – soudní poplatky jsou účastníci řízení z dobrých důvodů (zejména kvůli omezení podání k soudům na ta, která jsou vskutku vážně míněna, a kvůli částečnému krytí nákladů na fungování justice) zásadně povinni platit a pouze výjimečně mají*

být od této povinnosti osvobozeni. Výše uvedený model fungování právnické osoby ovšem ratio *uvedeného ustanovení zcela popírá, činí-li v jejím případě z výjimky pravidlo, a snaží se tedy zákonodárcem stanovené pravidlo eliminovat. Nebudou-li tedy pro výše popsaný model fungování právnické osoby existovat zvláštní legitimní důvody, nutno jej zásadně považovat za zneužití práva daného ustanovením § 36 odst. 3 s. ř. s. Soud proto dobrodiní plynoucí z uvedeného ustanovení za takové situace zpravidla odepře.*"

V první řadě Nejvyšší správní soud podotýká, že krajský soud v posuzované věci neměl pochybnosti ohledně majetkových poměrů stěžovatele, neboť stěžovatel ve své žádosti o osvobození od soudních poplatků uvedl, že nedisponuje žádnými vlastními finančními prostředky a neprovozuje žádnou výdělečnou činnost. V potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech dále uvedl, že nemá žádný majetek ani příjmy či jiné finanční prostředky a že disponuje pouze velmi omezenými zdroji v podobě dobrovolných darů od členů. Dále stěžovatel ve své žádosti konstatoval, že náklady sdružení se sestávají z poštovného, které hradí každý člen z osobních prostředků. Ostatní náklady (na tisk písemností a dále na elektronickou komunikaci) jsou zcela minimalizovány.

Informace o majetkových poměrech stěžovatele jsou dále veřejně dostupné na jeho internetových stránkách, jak ostatně stěžovatel v žádosti o osvobození od soudních poplatků taktéž uvedl. Ze zde dostupných stanov stěžovatele a příslušné výroční zprávy za rok 2010 vyplývá, že sdružení bylo v souladu s rozhodnutím výboru sdružení financováno výhradně z vlastních zdrojů, s cílem udržet si naprostou nezávislost a samostatnost. Z členství ve sdružení podle stanov nevyplývá povinnost platit zápisné ani členské příspěvky; členové však získávají finance formou brigád a sezónních prací. V roce 2010 nicméně sdružení nemělo žádné příjmy; výdaje se naopak rovnaly částce 7100 Kč. Konečně z uvedené výroční zprávy vyplývá, že sdružení mělo v roce 2010 tři členy.

Ze stanov stěžovatele je dále zřejmé, že mezi základní cíle patří zejména ochrana životního prostředí, přírody a krajiny, základních lidských práv a svobod a podpora prosazování širší účasti veřejnosti v řízeních týkajících se ochrany životního prostředí. Mezi formy své činnosti stěžovatel řadí, mimo jiné, účast ve správních a jiných řízeních, ve kterých mohou být dotčeny zájmy ochrany životního prostředí, přírody a krajiny, lidských práv a svobod, ochrany památek, kulturních hodnot, krajinného rázu a veřejného zdraví. Lze proto přisvědčit názoru, že je zřejmé, vzhledem k povaze činnosti stěžovatele, že musí s určitým obvyklým typem nákladů (např. se soudními poplatky) počítat. Pro stěžovatele totiž není účast v řízeních před správními soudy nic výjimečného ani překvapivého.

Na základě těchto skutkových podkladů tedy lze vyhodnotit celkovou finanční situaci stěžovatele tak, že model jeho fungování nezajišťuje placení soudních poplatků, ačkoliv tyto poplatky lze považovat za obvyklé náklady jeho činnosti, ve smyslu deklarovaném stanovami. S účastí v soudních řízeních, která patří mezi formy činnosti stěžovatele, je neodlučně spjata povinnost platit soudní poplatky, čehož si stěžovatel, respektive jeho členové, nepochybně musí být vědomi. Navzdory tomu stěžovatel delší dobu setrvává ve stavu bez dostatečných finančních prostředků použitelných na úhradu soudních či správních poplatků a spoléhá na to, že bude pro nedostatek majetku od placení

těchto poplatků osvobozován. To je patrné i z vyjádření stěžovatele, který fakticky deklaroval, že žádné příjmy nemá a že náklady na poštovné a další náklady jsou hrazeny z vlastních prostředků jeho členů. Stěžovatel se tedy vědomě snaží určitý typ obvyklých nákladů na svoji činnost, s jejichž vynakládáním vzhledem k povaze této činnosti musí zásadně počítat, eliminovat tím, že své poměry (tedy způsob vyřizování činností a financování potřeb) nastavil tak, aby delší dobu setrvával ve stavu bez dostatečných prostředků.

Na stěžovatelovu žádost o osvobození od soudních poplatků by mohlo být nahlíženo jinak, pokud by byla odůvodněna např. náhlou změnou finančních toků, nutností podat větší počet žalob v krátkém období či jinou obdobně závažnou změnou okolností a z toho vzniklými potížemi. Stěžovatel však ve své žádosti o osvobození od soudních poplatků toliko uvedl, že se *„finančně vyčerpal“* úhradou soudního poplatku za řízení o žalobě proto rozhodnutí žalovaného. Nejvyšší správní soud ze soudního spisu konstatoval, že stěžovatel zmiňovaný poplatek zaplatil až po té, co krajský soud usnesením ze dne 29. 3. 2011, č. j. 10 A 19/2011 - 34, zamítl jeho žádost o osvobození od soudního poplatku podanou spolu s žalobou proti výše označenému rozhodnutí žalovaného. V posledně zmíněné žádosti stěžovatel argumentoval obdobným způsobem jako v posuzované věci, tedy uváděl, že vzhledem k tomu, že stěžovatel nedisponuje žádnými finančními prostředky, představuje v jeho případě požadavek zaplacení soudního poplatku překážku v přístupu k soudu. I přes tvrzení o nedostatku finančních prostředků nicméně stěžovatel nakonec soudní poplatek zaplatil. Takové jednání nasvědčuje již uvedenému závěru, že v posuzovaném případě se jedná o zneužití práva, když stěžovatel se vědomě snaží určitý typ obvyklých nákladů na svoji činnost eliminovat tím, že své poměry nastavil tak, aby delší dobu setrvával ve stavu bez dostatečných prostředků, přičemž ve skutečnosti ekonomické zázemí stěžovatele tvoří lidé podílející se přímo či nepřímo na jeho činnosti. V kasační stížnosti pak stěžovatel dále uvedl, že v uplynulém období byl nucen podat další dvě žaloby, což znamenalo náhlou změnu finanční náročnosti chodu občanského sdružení. Toto své tvrzení nicméně nijak blíže nekonkretizoval, ačkoliv právě na něm ležela povinnost tvrzení a povinnost důkazní. Stěžovatel měl ve svém vlastním zájmu přesně uvést, k jakým soudům a v jakém časovém horizontu zmíněné žaloby podal, kolik zaplatil celkem na soudních poplatcích a v kolika případech požádal o osvobození od soudních poplatků. Nadto nelze přehlédnout, že jedna ze zmíněných žalob byla dle tvrzení stěžovatele úspěšná. V takové situaci tedy stěžovateli svědčilo právo na náhradu nákladů proti neúspěšnému účastníkovi řízení.

Z hlediska namítaného porušení práva na přístup k soudu či práva na spravedlivý proces Nejvyšší správní soud konstatuje, že podle čl. 36 odst. 4 Listiny základních práv a svobod podmínky a podrobnosti práva na soudní a jinou právní ochranu upravuje zákon. Jednou z těchto podmínek je i zaplacení soudního poplatku v případě, kdy je poplatková povinnost dána zákonem. Zákonný požadavek zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, který navíc nepředstavuje vysokou částku, nemůže být proto považován za porušení práva na přístup k soudu, respektive práva na spravedlivý proces. Obdobně vnímá soudní poplatky rovněž Ústavní soud (srov. například nález ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. IV. ÚS 162/99). Ani námitka porušení práva na přístup k soudu nebyla proto shledána důvodnou.

Ani stěžovatelem zmiňovaný nález Ústavního soudu ze dne 3. 9. 1998, sp. zn. IV. ÚS 13/98, není s napadeným usnesením krajského soudu ani s výše vyslovenými závěry v rozporu. Ústavní soud zde pouze vyslovil, že i právnická osoba může splňovat podmínky pro osvobození od soudních poplatků, a to v situaci, kdy soudy v podstatě vycházely ze závěru, že je pojmově vyloučeno těmto osobám osvobození přiznávat, jelikož nelze posuzovat poměry právnické osoby z hledisek sociálních, a navíc by se jen stěží hledalo kritérium pro zjištění majetkových poměrů u právnických osob obecně. Nejvyšší správní soud závěr Ústavního soudu plně akceptuje, pouze zdůrazňuje výjimečnost institutu osvobození od soudních poplatků a nepřípustnost jeho zneužívání. Pokud stěžovatel rovněž argumentoval nálezem Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. IV. ÚS 289/03, odkazuje Nejvyšší správní soud pro stručnost na již opakovaně zmiňované usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, v němž se rozšířený senát s tímto nálezem argumentačně vyrovnává.

Pokud stěžovatel v kasační stížnosti poukazoval na to, že je veřejným zájmem, aby k soudnímu přezkumu správního rozhodnutí v daném případě došlo, pak zdejší soud jednak konstatuje, že toto rozhodnutí již bylo krajským soudem k žalobě stěžovatele přezkoumáno, byť proti rozsudku krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost, jednak Nejvyšší správní soud opět připomíná zmiňované usnesení rozšířeného senátu, z něhož vyplývá, že „*[a]rgumentem ve prospěch aprobování výše popsaného modelu fungování u některých právnických osob nemůže být ani deklarovaný (a nezřídka i skutečný) účel jejich činnosti, a sice prosazování cílů, které v určitém úhlu pohledu lze ztotožnit s ochranou veřejného zájmu*“. Při výkladu § 36 odst. 3 s. ř. s. má totiž podstatně silnější ústavní relevanci požadavek zajištění skutečné rovnosti přístupu jednotlivců (fyzických a právnických osob, resp. právnických osob všeho druhu) k soudu. Případné zvýhodnění určitých osob v otázce osvobození od soudních poplatků přísluší zákonodárci, jenž by je mohl na základě svého uvážení zákonem zavést, v daném případě tak však neučinil. „*Za takové situace je nutno vykládat ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. v souladu s jeho dikcí i s jeho účelem, přičemž oba výklady směřují k závěru, že právnická osoba vystupující jako obhájce veřejného zájmu nemůže být jen pro tuto svoji vlastnost oproti ostatním právnickým osobám v právu na přístup k soudu zvýhodněna.*“

Nejvyšší správní soud konečně poukazuje na to, že závěry vyplývající z usnesení rozšířeného senátu ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, byly Nejvyšším správním soudem opakovaně potvrzeny, a to jak přímo ve věcech stěžovatele (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 1. 2011, č. j. 2 As 88/2010 - 76, a ze dne 30. 3. 2011, č. j. 2 As 33/2011 - 44), tak v řadě obdobných případů, kdy kasační stížnost podala jiná občanská sdružení s obdobným cílem a předmětem činnosti (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2010, č. j. 8 As 48/2009 - 93, ze dne 28. 6. 2011, č. j. 4 As 14/2011 - 25, a ze dne 19. 10. 2011, č. j. 5 As 90/2011 - 37).

Vzhledem k uvedenému tedy Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud v intencích § 36 odst. 3 s. ř. s. řádně posoudil, zda jsou v daném případě naplněny zákonné důvody pro osvobození od soudních poplatků, a dospěl ke správnému závěru, že v případě stěžovatele tomu tak není, neboť jeho rezignace na opatření si těch nejzákladnějších prostředků pro svoji činnost nemůže znamenat, že by povinnost jeho základního materiálního zajištění při prosazování jeho práv měla být bez dalšího přenášena na stát.

Tato úvaha krajského soudu nevykazuje prvky libovůle a je z ní dostatečně patrné, na základě jakých důvodů krajský soud ke svým závěrům dospěl.

Stěžovatel tedy neuspěl ani s námitkou nepřezkoumatelnosti kasační stížností napadeného rozhodnutí ani s námitkou nesprávného posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, když Nejvyšší správní soud obě uplatněné stížní námitky posoudil jako nedůvodné.

Konečně stěžovatel namítal, že osvobození od soudních poplatků se domáhá také s ohledem na § 11 odst. 1 zákona o soudních poplatcích, jelikož se domáhá náhrady škody způsobené výkonem veřejné moci tím, že mu bylo protiprávně znemožněno účastnit se povolovacího procesu stavby.

Podle uvedeného ustanovení se od poplatku osvobozují mj. řízení ve věcech náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, rozhodnutím o vazbě nebo nesprávným úředním postupem. Nejvyšší správní soud pouze ve stručnosti uvádí, že v daném případě se nejedná o řízení, v němž by soud mohl posuzovat nárok na náhradu škody podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, tj. občanskoprávní odpovědnostní vztah. Věcně příslušné k projednání takové případné žaloby nejsou soudy rozhodující ve správním soudnictví, ale soudy rozhodující v občanském soudním řízení (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 5. 2005, č. j. Na 12/2005 - 8, publikované pod č. 671/2005 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud dospěl ze všech uvedených důvodů k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 in fine s. ř. s. zamítl.

O náhradě nákladů řízení Nejvyšší správní soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, příslušelo by mu tedy právo na náhradu nákladů řízení, z obsahu spisu však plyne, že mu žádné náklady nevznikly.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3,
§ 120 s. ř. s.).

V Brně dne 16. prosince 2011

JUDr. Ludmila Valentová
předsedkyně senátu